

Uddybning af forudsætninger for beregning af forsikringer og pension i din pensionsordning

Pension 90 (Tradition) – ikke-pensioneret - opdateret pr. 13.12.2022¹

Her kan du læse mere om de forudsætninger, der ligger til grund for beregningen af de udbetalinger, du kan se på blandt andet din Dækningsoversigt og på Min Pension på pensam.dk.

Du skal være opmærksom på, at de udbetalinger, du ser, **kan ændre sig**, hvis de forudsætninger, som udbetalingerne er baseret på, ændrer sig. **Det gælder også efter, at en løbende udbetaling er påbegyndt.**

Alle beløb skal du derfor betragte som **et øjeblikbillede**. Du kan se, hvad du kan få udbetalt her og nu, eller hvad vi *forventer* du kan få udbetalt på et senere tidspunkt, hvis forudsætningerne - som de ser ud lige nu - ikke ændrer sig i mellemtiden.

Formålet med oplysningerne i dette dokument er derfor at give dig indblik i, hvilke forudsætninger og sammenhænge, der er grundlaget for dine forventede udbetalinger, så du har en fornemmelse af, hvilke typer ændringer der kan føre til, at udbetalinger fra din pensionsordning kan **ændre sig** eller helt **bortfalde**.

Det gælder for forsikringsdækninger i pensionsordningen, at det viste beløb er det, du kan regne med at få udbetalt, **hvis** du opfylder betingelserne for udbetaling og er dækket af forsikringen på det tidspunkt.

I forhold til de såkaldte gruppeforsikringer skal du være opmærksom på, at din dækning afhænger af, at du stadig indbetaler, og hvor meget du indbetaler. Desuden afhænger dækningen af din alder, da alle forsikringer har en udløbsdato. Det er derfor ikke alle, der er omfattet af gruppeforsikringer i pensionsordningen. Andre forsikringsdækninger – for eksempel PenSam førtidspension – er knyttet sammen med størrelsen af alderspensionen – og der vil derfor ske ændringer i størrelsen af disse forsikringsdækninger her og nu, hvis der sker ændringer i størrelsen af den forventede alderspension.

For alderspensionen skal du især være opmærksom på, at den viste udbetaling er en *forventet* udbetaling, hvor beløbet kan ændre sig frem mod det tidspunkt, hvor du går på pension – og også kan ændre sig efter at udbetalingen er gået i gang – hvis der sker ændringer i forudsætningerne for beregningen.

Når du indbetaler til din pension, indbetaler du til et fællesskab

Din pensionsordning indeholder helt overordnet to elementer – udbetalinger du kan få ved pensionsalderen, og udbetalinger hvis du rammes af sygdom eller mister livet inden pensionsalderen.

¹ Hvis du kommer ind på dette dokument via link fra et brev, som du modtaget for et stykke tid siden, skal du være opmærksom på, at du skal anvende den udgave af dokumentet, som var gældende på det tidspunkt, hvor du modtog brevet. Du kan ved at trykke på linket pensam.dk/info_p90 finde tidligere versioner af dette dokument.

Når du indbetaler til din pensionsordning, er det ikke ligesom at sætte penge ind på en opsparing på en bankkonto. I din pensionsordning indbetaler du til et fællesskab, hvor du og de andre medlemmer af pensionsordningen sikrer hinanden gennem forsikringer. Det sikrer, at alle kan få udbetalt alderspension så længe man lever, uanset hvor gammel den enkelte bliver. Og det sikrer udbetaling til dem der bliver ramt af sygdom eller mister livet i en tidlig alder.

Der er de penge i fællesskabet, som du og de andre medlemmer indbetaler. Det betyder, at der er en sammenhæng mellem, hvad der bliver udbetalt fra forsikringer ved sygdom og dødsfald, og hvad der kan udbetales ved alderspension. Derfor har det betydning for, hvad *du* og de andre medlemmer kan få udbetalt, hvad der generelt sker omkring udbetalinger til alle medlemmer.

► **Det har betydning, hvor mange der bliver syge og skal have en udbetaling ved sygdom**

Fordi der er sammenhæng mellem elementerne i pensionsordningen, har det betydning for størrelsen af alderspensionen, hvor store forsikringsdækningerne er, og hvor mange der rent faktisk bliver syge eller mister livet og får penge udbetalt.

► **Det har betydning, hvor længe medlemmerne i pensionsordningen i gennemsnit lever**

Fordi udbetalingen af alderspension er livsvarig for alle medlemmer, skal vi sikre, at der er penge nok til, at alle medlemmer kan få udbetalt pension så længe, de lever. Derfor har det betydning, hvor længe alle medlemmer lever i gennemsnit. På pensam.dk/livsvarigpension kan du se en film, der forklarer, hvor vi sikrer, at alle kan få pension resten af livet, uanset hvor gamle de bliver.

Herudover har en række andre forhold betydning:

► **Det har betydning, hvor stor din indbetaling til pension er**

Størrelsen af din indbetaling har naturligvis stor betydning for størrelsen af din forventede pension, og det har også betydning for, om du er dækket af forsikringer i pensionsordningen.

Vedrørende alderspension:

Hvis du i dag (seneste måned) indbetaler til din pensionsordning, forudsætter vi ved beregning af pensionen, at du vil fortsætte med at indbetale frem til den alder, hvor vi viser din pensionsudbetaling (som hovedregel din folkepensionsalder). Vi forudsætter, at du vil fortsætte med at indbetale det senest indbetalte beløb, dog sådan at vi indregner en forventning om, at indbetalingen løbende vil stige som følge af almindelig lønudvikling.

Hvis du seneste måned ikke indbetalte til din pension, går vi i beregningen af din pension derimod ud fra, at du fortsætter med ikke at indbetale frem til pensionsalderen.

Vedrørende forsikringer:

En del af forsikringerne i pensionsordningen – de såkaldte gruppeforsikringer - betaler du for løbende – ligesom når du betaler for en indboforsikring eller en bilforsikring. Det vil sige, at du kun er dækket af forsikringerne så længe, du indbetaler til pensionsordningen. Og det er en forudsætning, at din indbetaling er af en vis størrelse, ellers er der ikke råd til at betale for forsikringerne. Når du ikke indbetaler - eller hvis din indbetaling ikke er tilstrækkelig stor – har du ikke længere nogen dækning på gruppeforsikringerne.

Dog er det sådan, at du som hovedregel er dækket af gruppeforsikringerne i et år efter, at din indbetaling stopper.

Når du ikke længere betaler for at have forsikringsdækningen på gruppeforsikringerne, bortfalder dækningen, også selv om du tidligere har haft den og betalt for den. De løbende betalinger for forsikringerne går til de medlemmer, der bliver berettiget til at få en udbetaling. Så selv om du har betalt for forsikringsdækningen igennem flere år, er der ikke noget opsparat beløb i det øjeblik, hvor du stopper med at betale for forsikringen og ikke længere er dækket af den.

For andre forsikringsdækninger i din pensionsordning gælder, at dækningens størrelse svarer til alderspensionens størrelse (PenSam førtidspension) eller udgør en procentandel af alderspensionens

størrelse (for eksempel Ægtefælle-/samleverpension). Størrelsen af disse forsikringsdækninger afhænger derfor af de samme forhold, som kan påvirke alderspensionens størrelse, herunder størrelsen af indbetalingen.

Vær derfor opmærksom på, at hvis din indbetaling ændrer sig, for eksempel hvis du går fra deltid til fuld tid – eller omvendt – eller hvis du har længere pauser helt uden indbetaling, får det betydning for størrelsen af din udbetaling af alderspension, og det kan have betydning for, hvordan du er dækket af forsikringer. Er din indbetaling stoppet for nylig, skal du især være opmærksom på, at den forsikringsdækning, du ser, vil ændre sig, når der er gået et år efter, at indbetalingen stoppede.

► Det har betydning, hvad du får i årlig forrentning

Den årlige forrentning af din pension har stor betydning for din forventede udbetaling af alderspension.

Din pension i PenSam er med gennemsnitsrente. Det vil sige, at du ikke får de årlige investeringsafkast direkte tilskrevet til din pension. Vi sørger for at udjævne investeringsresultaterne opnået gennem flere år, så du får tilskrevet en rente, der er baseret på et gennemsnit af investeringsresultater over flere år. Formålet er så vidt muligt at sikre stabilitet i din pension ved at vi i år med gode afkast sørger for at opbygge en stødpude (udjævningsbuffer – jf. bilag B), vi kan trække på i år med mindre gode afkast.

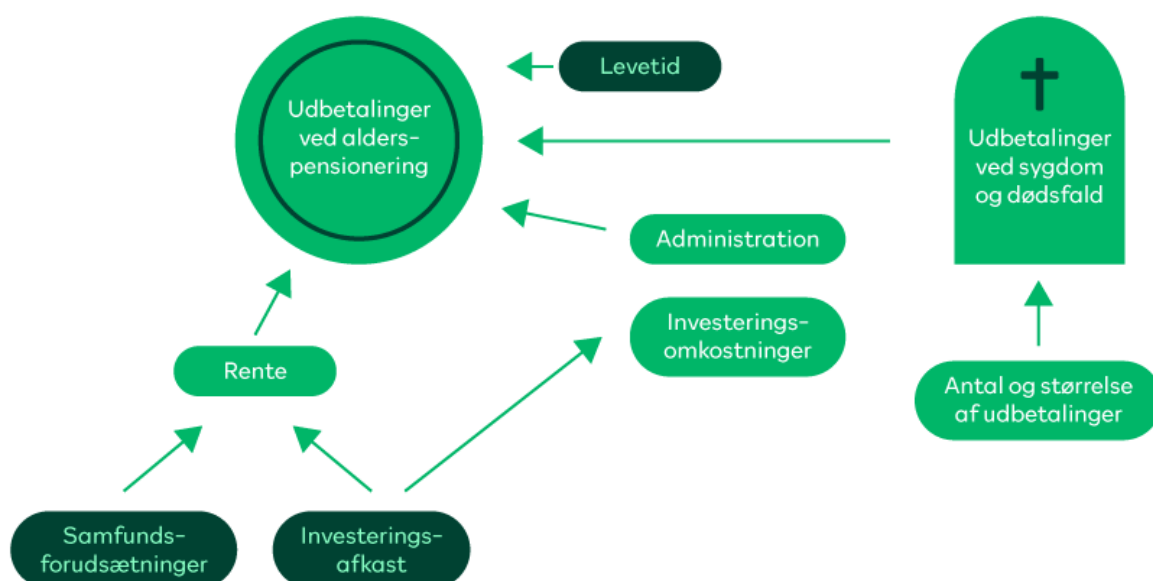
I bilag A kan du læse om, hvilken rente vi på forhånd har indregnet i din pension, og hvilken betydning denne forudsætning har.

► Det har betydning, hvor store omkostningerne er

Du betaler for at få administreret og investeret din pension. Det har betydning for størrelsen af din pension, hvor store omkostningerne er. Administrationen betaler du direkte for hver måned.

Investeringsomkostningerne betaler du indirekte ved, at disse omkostninger bliver trukket fra i investeringsafkastet, inden du får tilskrevet en rente på din pension. Du kan se et overblik over de samlede omkostninger i opgørelse af ÅOK og ÅOP på dit årlige pensionsoverblik eller ved at logge på Min Pension.

Her kan du se et overblik over de vigtigste forudsætninger – og hvordan de påvirker din pension

Din pension kan blive reguleret – hvis forudsætningerne ændrer sig

Som vi skrev i indledningen, kan ændringer i forudsætningerne føre til regulering af størrelsen af din pension, herunder også regulering af "Værdien af din pensionsordning". Helt overordnet kan der ske:

- Regulering i forbindelse med det regnskabsmæssige årsresultat
- Regulering på grund af ændringer i beregningsgrundlag
- Ændringer på grund af ændring af betingelser

Du kan læse nærmere om dette i Bilag B.

Du skal i den forbindelse være klar over, at vi i din "forventede udbetaling" har indregnet en forventning om, at der hvert år vil være overskud på det regnskabsmæssige resultat.

Størrelsen af din alderspension er en "forventet udbetaling", hvor vi viser din købekraft

Når du ser størrelsen af din alderspension på din Dækningsoversigt, i breve og på Min Pension, ser du en "forventet udbetaling". Det vil sige, at dette tal er en prognose, som er udtryk for, hvad vi her og nu vurderer, at det er mest sandsynligt, at du vil kunne få udbetalt i fremtiden.

Prognosen tager udgangspunkt i, hvad du indtil nu har indbetalt til alderspension – som er udtrykt ved "værdien af din pensionsordning" (jf. nedenfor). Men prognosen bygger i lige så høj grad på, hvad vi *forventer* vil ske i tiden frem til du når pensionsalderen. Prognosen viser altså ikke (kun), hvad du ville kunne få i pension for det, du allerede har indbetalt. Prognosen viser, hvad du vil kunne få udbetalt i pension for den værdi, vi *forventer*, at din pensionsordning vil have på det tidspunkt, hvor du skal have udbetalingen.

Det er derfor, det er vigtigt at være klar over, at prognosen er baseret på alle de forudsætninger, der er nævnt i dette dokument.

Du skal desuden være opmærksom på, at en lille del af beløbet, vi viser dig som "forventet udbetaling", stammer fra såkaldt "særlige bonushensættelser". Det er ufordelte reserver, som kan falde og stige i forhold til, hvordan årets resultat i pensionselskabet udvikler sig. Der gælder derfor anderledes vilkår for denne del af din udbetaling, end for resten af udbetalingen, da denne del år for år kan ændre sig direkte afhængigt af selskabets årlige økonomiske resultater. For denne del af din udbetaling er der altså ikke tale om en udjævning af de enkelte års resultater.

Du kan læse mere om dette, herunder foretage en vejledende beregning af størrelsen af de "særlige bonushensættelser" på pensam.dk/pension/pension-i-pensam/kontorente/bonushensaettelser/pensam-pension-tradition-ikke-pensionister

Sidst men ikke mindst skal du være opmærksom på, at "forventet" udbetaling viser **købekraften** af den udbetaling, du vil få. Det viser altså, hvad din udbetaling vil være værd, hvis priserne på alting er som i dag. På den måde kan du sammenligne størrelsen af pensionen med priserne og din indkomst i dag. Du kan læse mere om købekraft på pensam.dk/kobekraft.

Værdien af din pensionsordning er ikke det samme som en saldo på en bankkonto

Én gang om året får du tilsendt et Pensionsoverblik fra os, der indeholder et "Regnskab for din pension" for seneste kalenderår. Regnskabet viser, hvordan "Værdien af din pensionsordning" har ændret sig i årets løb afhængigt af indbetaling, forrentning, betaling for administration og betaling for de forsikringer, du har i pensionsordningen.

Det er naturligt at have fokus på, hvordan "værdien af din pensionsordning" udvikler sig, og denne værdi er også grundlaget for den pension og de forsikringsdækninger, du kan få udbetalt, når betingelserne er opfyldt. Som beskrevet ovenfor, er oplysningen om din forventede udbetaling af alderspension baseret på, hvad vi forventer "værdien af din pensionsordning" vil være den dag, du går på pension.

Omvendt er det vigtigt at være klar over, at "værdien af din pensionsordning" *ikke* er udtryk for et samlet beløb, du har ret til at få udbetalt i alderspension. "Værdien af din pensionsordning" er til gengæld grundlaget for at beregne, hvor stor en *månedlig* udbetaling, du kan få i alderspension resten af livet.

Alderspensionen i PenSam er ikke ligesom en opsparing på en bankkonto, men ligesom en forsikring. Alle medlemmer af PenSam indbetaler i til et fællesskab, der sikrer, at alle kan få udbetalt alderspension lige så længe de lever, uanset hvor gamle de bliver, og uanset hvor meget de selv har sparet op. Det kan du få en nærmere forklaring på i en film på pensam.dk/livsvarigpension.

Du kan også få en uddybende forklaring på, hvad "værdien af din pensionsordning" er udtryk for i en film, du finder på Min Pension.

Sker der ændringer i størrelsen af din forventede pension, kan det enten skyldes ændringer, der påvirker størrelsen af "værdien af din pensionsordning" – det kan for eksempel være ændringer i indbetaling eller rente. (Se mere om dette i bilag B). Eller det kan skyldes ændringer i de forudsætninger, der bestemmer, hvordan udbetalingen bliver beregnet på baggrund af "værdien af din pensionsordning" – det kan for eksempel være længere levetid.

Hvis forudsætningerne for beregningen af din pension skulle ændre sig drastisk og/eller de finansielle markeder pludseligt skulle bryde helt sammen, kan det i værste fald betyde en markant nedskrivning af din pensionsudbetaling svarende til effekten af dette.

Forsikringsbetingelser

Betingelser for Pension 90, som også indeholder reglerne for udbetaling, finder du ved at logge ind på pensam.dk/min-pension.

Bilag A: Vi indregner på forhånd en forventet rente ved beregningen af din pension

For på forhånd at kunne give dig et realistisk bud på størrelsen af din alderspension, må vi anvende et **skøn** for, hvilken forrentning du år for år kan få på din pension ud i fremtiden.

Vi ved naturligvis ikke præcis, hvilken rente du kan få mange år ud i fremtiden. Det afhænger blandt andet af de årlige investeringsafkast, som igen afhænger af udviklingen på de finansielle markeder. Ved beregning af din fremtidige pension anvender vi derfor en forventet rente:

2023	3,39%	2033-2039	3,75%
2024	5,50%	2040-2044	3,50%
2025	5,25%	2045-2048	3,25%
2026	5,00%	2049-2053	3,00%
2027-2032	4,75%	Herefter:	2,75%

De ovenfor viste renteforudsætninger er baseret på vores fastlagte investeringsstrategi og vores forventninger til afkast og renteutvikling på langt sigt, samt vores forventninger til udvikling i fremtidige indbetalinger.

I den forbindelse indgår de samfundsforudsætninger til brug for udarbejdelse af pensionsfremskrivninger (prognoser), som Finanssektorens brancheforeninger Forsikring & Pension samt Finansrådet fastsætter hvert år til brug for hele pensionsbranchen. Disse samfundsforudsætninger vedrører den forventede udvikling i investeringsafkastet.

Størrelsen af den forventede rente på din pension ligger inden for disse samfundsforudsætninger.

Sker der ændringer i disse udmeldte samfundsforudsætninger, vil det derfor også kunne medføre ændringer i størrelsen af din forventede pension.

Når vi anvender de ovenstående renteforudsætninger, medfører det, at din "forventede udbetaling" af pension er højere, end hvis udbetalingen blev beregnet på de renteforudsætninger, som indgår i beregningsgrundlaget for din pensionsordning, hvor renteforudsætningen er på 3% for hele perioden. Det kan du læse mere om i Bilag C.

Vær opmærksom på, at du på Min Pension har mulighed for at logge ind og se, hvordan det vil påvirke størrelsen af din forventede pension, hvis investeringsafkastet og dermed renten på din pension bliver højere eller lavere, end vi forventer.

På Min Pension har du også mulighed for at se den forventede udvikling i købekraften for din pension, når udbetalingen er begyndt.

Bilag B: Sådan kan din pension blive reguleret, hvis forudsætningerne ændrer sig

Både "værdien af din pension" og din forventede udbetaling kan blive reguleret, hvis forudsætningerne ændrer sig.

Her kan du læse mere detaljeret om, hvordan og hvornår en sådan regulering kan finde sted.

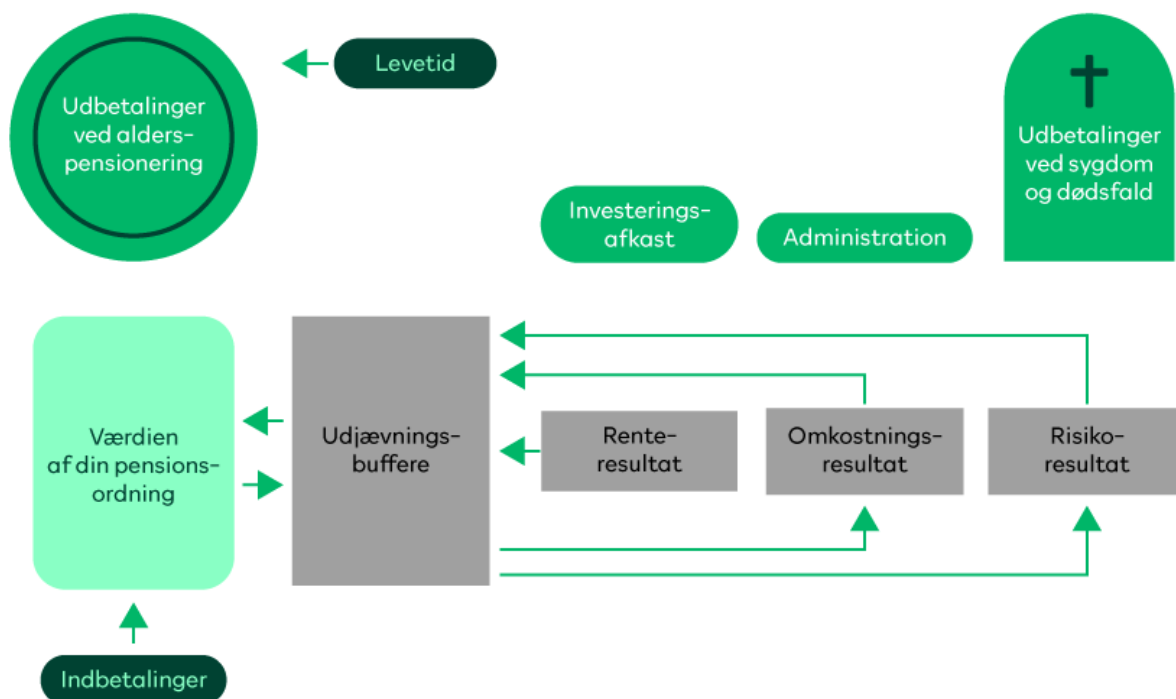
➤ Regulering i forbindelse med det regnskabsmæssige årsresultat

Vi opgør hvert år - i forbindelse med det regnskabsmæssige årsresultat - om der er overskud eller underskud på alle de forudsætninger, din pension bliver beregnet ud fra (se ovenfor). Opgørelsen sker inden for hver af de såkaldte kontributionsgrupper, som du tilhører og som du kan se på dit pensionsoverblik.

Hvis der er tale om et overskud, bliver det lagt til "værdien af din pensionsordning" via den overskudsfordeling, du får, så din forventede udbetaling af pension bliver større. Hvis der er underskud på et element, kan det reducere den tilskrivning, du får, eller blive trukket fra værdien af din pensionsordning - og så vil din forventede udbetaling omvendt blive mindre.

Overskud eller underskud på alle de nævnte forudsætninger har derfor betydning for udviklingen i størrelsen af din pension og dermed også på størrelsen af de forsikringer, hvor dækningen afhænger af størrelsen på alderspensionen.

Figur: Regulering af "værdien af din pensionsordning" på baggrund af årsresultatet

Note: Figuren er en forsimplet fremstilling.

Det har også betydning for reguleringen af "værdien af din pensionsordning", at din pension er et gennemsnitsrenteprodukt. Det betyder, at der bliver opbygget en stødpude ("udjævningsbuffer") med kapital fra år med overskud. Denne stødpude bruges til at dække, hvis der i andre år opstår mindre underskud. Det er derfor kun, hvis denne stødpude er for lille, at det kan blive aktuelt at fratække underskud, så det påvirker din pension.

I helt særlige tilfælde, for eksempel hvis de finansielle markeder pludseligt skulle bryde sammen, eller hvis antallet af udbetalinger af forsikringer pludselig stiger markant, vil en regulering ikke kunne afvente årsskiftet men det kan blive nødvendigt at fratække underskud straks, så det påvirker værdien af din pension og din forventede udbetaling med det samme. Eller det kan blive nødvendigt hurtigt at indføre ændringer i størrelsen af forsikringsdækninger eller prisen for dem.

Regulering på grund af ændringer i beregningsgrundlag

Er der tale om vedvarende ændringer i forudsætningerne, som for eksempel forventning om længere levetid end tidligere forudsat, kan det føre til beslutning om, at det er nødvendigt at ændre på hele grundlaget for beregning af pension i pensionsordningen. Det er beskrevet i forsikringsbetingelserne for Pension 90 under § 33 og § 34, hvornår det kan ske.

En sådan ændring i beregningsgrundlaget kan betyde, at den forventede udbetaling ændrer sig hos alle medlemmer af pensionsordningen, også selv om værdien af den enkeltes pension er uændret. For eksempel kan sådan en ændring betyde, at hvis "værdien af din pensionsordning" er på for eksempel 500.000 kr., så kan størrelsen af den *månedlige* pension, du kan få fra din pension for disse penge resten af livet blive højere eller lavere, hvis der ændres på beregningsgrundlaget.

Ændringer på grund af ændring af betingelser

Betingelserne for din pensionsordning fastlægger de rettigheder, du har i pensionsordningen.

Det fremgår af betingelserne § 37, hvornår og på hvilke vilkår PenSam har adgang til at ændre i betingelserne.

Eksempelvis kan der ske ændring i betingelserne, hvis Forbrugergruppen i PenSam har ønsket til ændringer af dækninger eller produkter, som herefter bliver vedtaget af bestyrelsen. Eller der kan for eksempel være tale om ændringer, der er afledt af ny lovgivning.

På baggrund af ændringer i betingelser for pensionsordningen kan pension og forsikringer i din pensionsordning ændre sig eller helt bortfalde. Det gælder også for pension og forsikringer, du allerede har betalt til.

I betingelser for Pension 90 kan du læse mere om dette (se særligt § 33, § 34 og § 37).

Bilag C: Uddybende oplysninger om hvad din "forventede udbetaling" er udtryk for

Den "**forventede udbetaling**" er en prognose, som er et udtryk for, hvad vi her og nu vurderer, at det er mest sandsynligt, at du vil kunne få udbetalt. Den forventede udbetaling er baseret på både nogle grundforudsætninger og på nogle supplerende forudsætninger.

Grundforudsætningerne findes i det, der hedder "beregningsgrundlaget" for din pension. Et eksempel på en sådan grundforudsætning er, hvor længe vi lever.

De forudsætninger, der indgår i beregningsgrundlaget, er fastsat lidt til den forsigtige side for at kunne opbygge en buffer, der gør det muligt at stabilisere udviklingen i den forventede udbetaling. Det vil sige, at der i grundforudsætningerne er indbygget en forventning om, at det som regel vil gå lidt bedre end forudsat, og at det derfor er sandsynligt, at udbetalingen derfor *kan* blive højere, end når den beregnes ud fra beregningsgrundlaget.

De **supplerende forudsætninger**, som vi også anvender ved beregning af din forventede pension, er en række forudsætninger, der i højere grad er baseret på en aktuel vurdering, og som bygger ovenpå eller supplerer grundforudsætningerne – og altså indregner det overskud, der forventes at kunne være, fordi grundforudsætningerne er fastsat til den forsigtige side.

Et eksempel på en supplerende forudsætning er, hvis vi her og nu vurderer, at du kan få en lidt højere rente på din pension, end den rente der indgår i grundforudsætningerne – jf. Bilag A. Din forventede udbetaling er dermed inklusive det overskud, vi løbende forventer, at du kan få.

Desuden indgår udbetaling fra "særlige bonushensættelser" i beløbet, du ser som "forventet udbetaling" af alderspension. Særlige bonushensættelser er ufordelte reserver, som kan falde og stige i forhold til, hvordan årets resultat i pensionselskabet udvikler sig. Der gælder derfor anderledes vilkår for denne del af din udbetaling, end for resten af udbetalingen, da denne del kan ændre sig afhængigt af selskabets årlige økonomiske resultater.

Om ændringer i forudsætningerne

Grundforudsætningerne i beregningsgrundlaget kan godt ændres. Det er beskrevet i forsikringsbetingelserne for Pension 90 under § 33 og § 34, hvornår det kan ske.

Ændringer i beregningsgrundlaget er generelt et udtryk for, at der er tale om ændring af forudsætninger af mere vedvarende og grundlæggende karakter, som for eksempel hvis medlemmerne af en pensionsordning viser sig at leve i længere tid, end det tidligere er antaget. For eksempel hvis fremkomsten af en ny sygdom (jf. corona) eller ny medicin, der kan kurere en sygdom, mange dør af, påvirker levetiden.

Vi følger løbende – og mindst én gang om året – op på, om der er behov for at opdatere beregningsgrundlaget. Finanstilsynet skal kende det beregningsgrundlag, vi anvender, og de skal have besked, når vi ændrer i det. Som medlem får du besked, når der sker ændringer i beregningsgrundlaget, som påvirker dine udbetalinger i væsentlig grad.

De **supplerende forudsætninger** kan uden videre ændres, og det er relativt sandsynligt - og forventeligt - at det vil ske. Et eksempel kan være, at der sker ændringer i den aktuelle vurdering af, hvilke afkast der kan opnås, og dermed hvilken rente det eventuelt vil være muligt at give dig på pensionen fremover *udover* den forventede rente, som indgår i beregningsgrundlaget for din pension.

Eksempelvis bliver der hvert år fastsat nogle fælles samfundsforudsætninger for hele pensionsbranchen, som har betydning for den aktuelle vurdering af udvikling i investeringsafkast fremover – jf. Bilag A.

Såvel ændringer i beregningsgrundlaget (grundforudsætningerne) som ændringer i de supplerende forudsætninger vil påvirke din "forventede" udbetaling.